

Słowo wstępne

Pisząc „Zarys dziejów majątku i osiedla Górki oraz parafii pw. św. Franciszka” staraliśmy się stworzyć publikację, która wniesie do dyskusji nad historią Tczewa coś nowego. Nie tylko w zakresie samego przedmiotu naszych badań – czyli osiedla Górki (patrz oś. Wincentego Witosa). Chcieliśmy również, aby osoby, które współtworzyły tę część miasta nie odeszły w niepamięć. Czasami pracując nad niniejszą książką – zarysem ledwie historii – mieliśmy również wrażenie, że niektóre postaci, o których wspominamy z takiej niepamięci historycznej wręcz ocaliliśmy.

Jako osoby urodzone na osiedlu, czuliśmy szczególną potrzebę napisania właśnie o miejscu, w którym dorastaliśmy. Choć początkowym naszym zamysłem było przedstawienie krótkiej historii parafii pw. św. Franciszka z Asyżu – obejmującej Górki i część Czarlina, w trakcie pracy uświadomiliśmy sobie, że do tej pory nie powstała żadna publikacja traktująca wyłącznie o „naszym” osiedlu. Dodatkowo książki stanowiące syntezę historii miasta Tczewa – nad czym nie mogliśmy przejść obojętnie – pomijały niemalże całkowicie istnienie Górek. Tu dotykamy szerszego problemu, wydaje się bowiem, że poszczególni autorzy poświęcają swoje prace przede wszystkim dziejom Starego Miasta - co naturalne przy tworzeniu syntezy.

Taki oto stan zmotywował nas do napisania niniejszej książki, która uporządkuje pewne nieliczne do tej pory informacje. Doda – jak sądzimy – mnóstwo nowych, odpowie na pytania dotyczące rozwoju tego osiedla – co ciekawe również te do tej pory przez nikogo nie zbadane, a które wyłoniły się autorom na etapie pisania tejże skromnej publikacji.

Pewnie wiele osób na samym początku sceptycznie stwierdzi, że nie było tu nic ciekawego, że jest to jedynie peryferyjne osiedle, dodatkowo powstałe całkiem niedawno – bo dopiero po II Wojnie Światowej. Otóż właśnie dotychczasowy brak informacji może podobny punkt widzenia utrwaląć. Odrzucając, w trakcie badań nad historią Tczewa, zainteresowanie mniejszymi osiedlami, porzucono zarazem możliwość poznania wielu znamienitych rodzin i ciekawych postaci, które miały wpływ na życie i rozwój Tczewa. Począwszy od mennonickiej rodziny Fockingów, która w latach 30-tych XIX wieku założyła na dawnych podmiejskich łąkach, pastwiskach i polach uprawnych majątek ziemski – czyli zaczątek późniejszych Górek, następnie kolejnych mennonitach Enssach,¹ skończywszy na hrabiach Łubieńskich czy Powstańcu Wielkopolskim poruczniku Czesławie Waligórze¹ Nazwiska pierwszych powojennych mieszkańców i twórców zrębów Osiedla Górki (obecna urzędowa nazwa oś. Wincentego Witosa) – takie jak Kwaśnik, Gwizdała, Machniccy, Gorzkowscy, Wszędybył, Kwolek, Boratyn nie zniknęły ze świadomości mieszkańców tylko dlatego, że ich potomkowie w dużej części w dalszym ciągu zamieszkują Górki jak i inne części miasta Tczewa. Losy wymienionych rodzin podobnie jak ich poprzedników na tych terenach również nie

¹ Postacie te zostały możliwie dokładnie opisane w kolejnych częściach pracy.

znalazły swego miejsca na kartach dotychczasowych publikacji poświęconych historii Tczewa.

Książka, którą oddajemy do Państwa rąk nie mogłaby powstać, gdyby nie zbiory dokumentów i fotografii wielu instytucji oraz osób prywatnych.

W związku z tym, pragniemy podziękować następującym instytucjom; Archiwum Państwowemu w Gdańsku, Archiwum Państwowemu w Bydgoszczy, Archiwum Państwowemu w Poznaniu, Wojskowemu Biuru Historycznemu z siedzibą w Warszawie, Miejskiej Bibliotece Publicznej w Tczewie, Urzędowi Miejskiemu w Tczewie, Starostwu Powiatowemu w Tczewie.

Dziękujemy osobom, które opowiedziały nam swoje wspomnienia dotyczące Górek oraz udostępniły prywatne zbiory, w tym fotografie rodzinne. Są to przede wszystkim Tadeusz Machnicki wraz z rodziną, Józefa i Witold Gwizdała, Barbara Kwolek, Janina Kwaśnik oraz prof. Adam Linsenbarth. Osobne podziękowania kierujemy do Pana Henryka Sokołowskiego - za przekazanie materiału wideo.

Składamy podziękowania za wsparcie oraz wszelką pomoc, ks. Janowi Bukowi – proboszczowi parafii pw. Św. Franciszka z Asyżu, dr Krzysztofowi Kordzie – Dyrektorowi Miejskiej Biblioteki Publicznej w Tczewie, Kazimierzowi Mokwie - radnemu Rady Miejskiej w Tczewie, Leszkowi Bodio – inspektorowi ds. archiwum w Urzędzie Miejskim w Tczewie, dr Marcinowi Kłodzińskiemu, Katarzynie Peplińskiej, członkom Stowarzyszenia „Górki” oraz Stowarzyszenia „Wspólnie dzieciom” a także pracownikom wszystkich wymienionych powyżej instytucji.

Ponadto serdeczne podziękowania kierujemy do autora wielu współczesnych fotografii wykorzystanych w publikacji – Jacka Cherka, tłumacza tekstów z języka niemieckiego Leszka Muszczyńskiego, twórców kronik parafialnych parafii pw. Św. Franciszka z Asyżu oraz Mirosławie Kowalewskiej za przygotowanie graficzne, skład i łamanie niniejszej książki.

Szanowni mieszkańcy osiedla Wincentego Witosa w Tczewie, dziękujemy Wam za to, że jesteście i współtworzycie społeczność tego wyjątkowego i przyjaznego zakątka naszego Miasta. W szczególności tym, którzy choć nie wymienieni tu z nazwiska mieli wpływ na zmiany jakie dokonały się na Górkach oraz wszystkim budowniczym kościoła.

Zapraszamy do wspólnej podróży po dziejach Górek. Osiedla, którego historia, szczególnie ta najodleglejsza została niemalże całkowicie zapomniana, a którą udało się – choć po części - odtworzyć na podstawie często szczątkowych, a czasami jedynie poszlakowych źródeł oraz wspomnieniom tych, którzy na szczęście wciąż trwają, a którzy pamiętają przekształcenia terenów o charakterze typowo rolniczym w nowoczesne, zielone i przyjazne mieszkańcom całego miasta osiedle.